

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 14. marca 2013*

„Uredba št. 44/2001 — Pristojnost, priznavanje in izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah — Člena 5, točka 1(a), in 15(1) — Pojma ‚zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji‘ in ‚potrošniška pogodba‘ — Lastna menica — Aval — Zavarovanje kreditne pogodbe“

V zadevi C-419/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Městský soud v Praze (Češka republika) z odločbo z dne 21. marca 2011, ki je prispela na Sodišče 10. avgusta 2011, v postopku

Česká spořitelna, a.s.

proti

Geraldu Feichterju,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, M. Ilešič (poročevalec), E. Levits, J.-J. Kasel in M. Safjan, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodna tajnica: K. Sztranc-Sławiczek, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 27. junija 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Česká spořitelna, a.s. M. Vojáček, odvetnik,
- za češko vlado M. Smolek in J. Vlácil, agenta,
- za švicarsko vlado D. Klingele, agent,
- za Evropsko komisijo M. Šimerdová in A.-M. Rouchaud-Joët, agentki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 20. septembra 2012

izreka naslednjo

* Jezik postopka: češčina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 5, točka 1(a), in 15(1) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).
- 2 Predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Česká spořitelna, a.s. (v nadaljevanju: Česká spořitelna) s sedežem v Češki republiki in G. Feichterjem s stalnim prebivališčem v Avstriji.

Pravni okvir

Uredba št. 44/2001

- 3 Člen 2(1) Uredbe št. 44/2001 določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“
- 4 Člen 3(1) te uredbe določa, da so „[o]sebe s stalnim prebivališčem v državi članici [...] lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja“.
- 5 Člen 5, točka 1(a), te uredbe, ki je v oddelku 2, naslovljenem „Posebna pristojnost“, določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

 1. (a) v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti“.
- 6 Člen 15(1) iste uredbe, ki se je v oddelku 4, naslovljenem „Pristojnost za potrošniške pogodbe“, določa:

„V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, se pristojnost določi v skladu s tem oddelkom [...]:

 - (a) če gre za pogodbo o prodaji blaga na obroke;
 - (b) če gre za pogodbo o posojilu z obročnim odplačevanjem ali za kakršno koli drugo obliko posojila za financiranje prodaje blaga; ali
 - (c) v vseh drugih primerih, če je bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali če na kakršen koli način usmerja to svojo dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, pogodba pa spada v okvir te dejavnosti.“
- 7 Člen 16(2) Uredbe št. 44/2001 določa:

„Druga pogodbeni stranka lahko sproži postopek zoper potrošnika samo pred sodišči države članice, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče.“

Češko pravo

- 8 V skladu s členom 75 zakona št. 191/1950 o menicah in čekih je dokument z vsemi sestavinami, ki jih zahteva ta člen, veljavna lastna menica.
- 9 V skladu s členom 76(1) zakona št. 191/1950 se dokument, pri katerem manjka ena od sestavin, določenih v členu 75 tega zakona, ne šteje za lastno menico, razen v primerih, navedenih v naslednjih odstavkih. V skladu s členom 76(3) tega zakona se kraj, v katerem je instrument izdan, razen če ni navedeno drugače, šteje za kraj plačila in hkrati za kraj stalnega prebivališča izdajatelja.
- 10 V skladu s členom 77(2) zakona št. 191/1950 se člen 10 tega zakona uporablja tudi za lastne menice. Ta člen 10 določa, da če je bila lastna menica, ki ob izdaji ni bila popolna in je bila pozneje izpolnjena drugače, kot je bilo dogovorjeno, imetniku lastne menice ni mogoče ugovarjati, da sporazum ni bil spoštovan, razen če je imetnik lastno menico pridobil nepošteno ali pa je, ko jo je pridobil, ravnal z veliko malomarnostjo.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 11 Družba Feichter – CZ s.r.o. (v nadaljevanju: Feichter) s sedežem v Brnu (Češka republika) je 28. aprila 2004 v Brnu izdala lastno blanko menico v korist družbe Česká spořitelna, ki ima sedež v Pragi (Češka republika). Lastna menica, ki jo je v imenu družbe Feichter podpisal njen poslovodja, je bila izdana zaradi zavarovanja obveznosti, ki jih je imela ta družba na podlagi pogodbe o odprtju revolving kredita, ki je bila na isti dan sklenjena med to družbo in družbo Česká spořitelna. Poleg tega je lastno menico na sprednji strani kot fizična oseba podpisal tudi G. Feichter, ki ima stalno prebivališče v Avstriji, z navedbo „per aval“.
- 12 Podatke o menični vsoti, dospelosti in kraju plačila je v lastno menico vnesla družba Česká spořitelna v skladu s sporazumom o izpolnitvi menice, ki je bil sklenjen istega dne. Tako izpolnjena lastna menica je vsebovala nepogojno obljubo družbe Feichter, da bo 27. maja 2008 v Pragi po odredbi družbe Česká spořitelna plačala 5.000.000 CZK.
- 13 Ob dospelosti je bila lastna menica predložena v plačilo v kraju izpolnitve, to je v Pragi, vendar ni bila plačana. Zato je družba Česká spořitelna pri Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi) začela postopek za izdajo plačilnega naloga, zato da bi se G. Feichterju naložilo plačilo menične vsote 5.000.000 CZK, skupaj s 6-odstotnimi letnimi obrestmi na ta znesek od 28. maja 2008 do dneva plačila, in provizije za lastno menico v višini 16.666 CZK. G. Feichter je v tem postopku ugovarjal, da Městský soud v Praze za to zadevo ni pristojno, ker ima stalno prebivališče v Avstriji.
- 14 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je treba o pristojnosti odločiti na podlagi pravil, ki veljajo za potrošniške pogodbe. Glede tega se sprašuje, ali so pogoji iz člena 15(1) Uredbe št. 44/2001 izpolnjeni, in zlasti, ali se pravica, ki izhaja iz lastne menice v postopku v glavni stvari in jo menični upnik uveljavlja zoper avalista, lahko opredeli kot pogodbeno pravico v smislu tega člena. Če bi bil odgovor pritrdilen, bi bila za presojo spora v postopku v glavni stvari pristojna avstrijska sodišča, saj se lahko v skladu s členom 16(2) te uredbe postopek zoper potrošnika sproži samo pred sodišči države članice, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče.
- 15 Predložitveno sodišče se sprašuje tudi, ali je mogoče v obravnavanem primeru pristojnost določiti na podlagi člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001.
- 16 V zvezi s tem po eni strani sprašuje, ali je mogoče pravice, ki izhajajo iz lastne menice v postopku v glavni stvari, opredeliti kot pogodbene pravice v smislu člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001, kljub dejstvu, da češko pravo lastno menico opredeljuje kot abstraktni vrednostni papir, ki ni pogodbene narave, čeprav se z njo izvaja vsebina pogodbe.

- 17 Po drugi strani se sprašuje, ali gre v obravnavanem primeru za svobodno sprejeto obveznost, glede na to, da točen kraj plačila ni bil določen niti v lastni menici niti v sporazumu o izpolnitvi lastne menice. Čeprav je namreč družba Česká spořitelna s tem sporazumom pridobila pravico, da v lastno menico vnese manjkajoče navedbe glede kraja plačila, pa v njem niso določena nobena merila, na podlagi katerih bi bilo mogoče ugotoviti, da je to ravno mesto Praga. Predložitveno sodišče poudarja, da ni mogoče izključiti možnosti, da bi bil z izpolnitvijo kraja plačila na lastni menici ta sporazum kršen ali da bi bil ta sporazum zaradi nejasnosti neveljaven, pri čemer bi bilo težko ugotoviti, da je bila obveznost v obravnavanem primeru svobodno sprejeta.
- 18 Městský soud v Praze je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je mogoče razlagati pojem ‚zadeve v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti‘ iz člena 15(1) Uredbe [...] št. 44/2001, kakor da se nanaša tudi na pravice, ki izhajajo iz lastne menice, ki ni bila popolna, in jih zoper avalista uveljavlja menični upnik za račun meničnega dožnika?
2. Ne glede na to, ali je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen ali nikalen, ali je ob upoštevanju izključno vsebine samega dokumenta mogoče razlagati pojem ‚zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji‘ iz člena 5, točka 1(a), Uredbe [...] št. 44/2001, kakor da vključuje tudi pravice, ki izhajajo iz lastne menice, ki ni bila popolna, in jih zoper avalista uveljavlja menični upnik za račun meničnega dožnika?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

Dopustnost

- 19 Družba Česká spořitelna zatrjuje, da prvo vprašanje za predhodno odločanje ni dopustno, ker je popolnoma hipotetično in neupoštevno za rešitev spora v glavni stvari, saj pogoji za uporabo člena 15(1) Uredbe št. 44/2001 niso izpolnjeni.
- 20 Treba je opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v postopku iz člena 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog nacionalnih sodišč in Sodišča, zgolj nacionalno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja v sporu o glavni stvari ter za razlago in uporabo nacionalnega prava. Le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presoja nujnost in upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti (glej sodbo z dne 25. oktobra 2012 v zadevi Rintisch, C-553/11, točka 15 in navedena sodna praksa).
- 21 Tako lahko Sodišče predlog nacionalnega sodišča za sprejetje predhodne odločbe zavrne samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni za to, da bi lahko na zastavljena vprašanja koristno odgovorilo (glej zlasti sodbo z dne 14. junija 2012 v zadevi Banco Español de Crédito, C-618/10, točka 77, in zgoraj navedeno sodbo Rintisch, točka 16).

22 V obravnavanem primeru pa ni tako. Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je namreč jasno razvidno, da je razlaga člena 15(1) Uredbe št. 44/2001 nujna za rešitev spora o glavni stvari, saj ugovor nepristojnosti, ki ga je podal G. Feichter, temelji na argumentu, da je, ker je lastno menico podpisal kot fizična oseba, potrošnik v smislu tega člena in da je zato treba pristojnost določiti v skladu s tistimi določbami te uredbe, ki urejajo sodno pristojnost za potrošniške pogodbe.

23 V teh okoliščinah je treba šteti, da je prvo vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Vsebinska presoja

24 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali se za določitev sodišča, ki je pristojno za odločitev o tožbi, s katero menični upnik, ki ima sedež v eni državi članici, pravice, ki izhajajo iz lastne menice, ki ob podpisu ni bila popolna in jo je pozneje dopolnil menični upnik, uveljavlja proti avalistu, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici, uporabi člen 15(1) Uredbe št. 44/2001.

25 Najprej je treba spomniti, da se morajo pojmi iz Uredbe št. 44/2001, zlasti tisti iz člena 15(1), razlagati samostojno, pri tem pa se je treba opreti predvsem na sistematično in cilje navedene uredbe, da se zagotovi njena enotna uporaba v vseh državah članicah (glej v tem smislu sodbe z dne 20. januarja 2005 v zadevi Engler, C-27/02, ZOdl., str. I-481, točka 33; z dne 7. decembra 2010 v združenih zadevah Pammer in Hotel Alpenhof, C-585/08 in C-144/09, ZOdl., str. I-12527, točka 55, in z dne 6. septembra 2012 v zadevi Mühlleitner, C-190/11, točka 28).

26 Nato je treba ugotoviti, da se s členom 15(1) Uredbe št. 44/2001 odstopa od splošnega pravila o pristojnosti iz člena 2(1) te uredbe, v skladu s katerim so pristojna sodišča države članice, v kateri ima tožena stranka stalno prebivališče, in od pravila o posebni pristojnosti za pogodbe iz člena 5, točka 1, iste uredbe, v skladu s katerim je pristojno sodišče v kraju izpolnitve zadevne obveznosti (zgoraj navedeni sodbi Pammer in Hotel Alpenhof, točka 53, in Mühlleitner, točka 26). Zato je treba ta člen 15(1) razlagati ozko (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Mühlleitner, točka 27).

27 Nazadnje, ker Uredba št. 44/2001 v razmerjih med državami članicami nadomešča Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila dopolnjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), velja razlaga, ki jo je Sodišče podalo glede določb te konvencije, tudi za določbe navedene uredbe, kadar je mogoče določbe teh pravnih aktov šteti za enakovredne (glej zlasti sodbi z dne 25. oktobra 2012 v zadevi Folien Fischer in Fofitec, C-133/11, točka 31, in z dne 7. februarja 2013 v zadevi Refcomp, C-543/10, točka 18).

28 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da ima v sistemu, ki je bil uveden z Uredbo št. 44/2001, člen 15(1), kot je razvidno iz uvodne izjave 13 te uredbe, enak položaj in služi istemu namenu varstva potrošnika kot šibkejše stranke kakor člen 13, prvi odstavek, Bruseljske konvencije (glej v tem smislu sodbo z dne 14. maja 2009 v zadevi Ilsinger, C-180/06, ZOdl., str. I-3961, točka 41, ter zgoraj navedeni sodbi Pammer in Hotel Alpenhof, točka 57, in Mühlleitner, točka 29).

29 Na prvo vprašanje je torej treba odgovoriti ob upoštevanju teh ugotovitev.

30 Za odgovor na to vprašanje je treba ugotoviti, da se člen 15(1) Uredbe št. 44/2001 uporabi, če so izpolnjeni trije pogoji, in sicer, prvič, da je pogodbeni stranka potrošnik, ki ravna z namenom, za katerega se šteje, da je zunaj njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, drugič, da je bila pogodba med takim potrošnikom in subjektom, ki dejavnost opravlja poklicno ali pridobitno, dejansko sklenjena, in tretjič, da ta pogodba spada v eno od kategorij iz točk od (a) do (c) tega člena 15(1). Ti pogoji morajo biti izpolnjeni kumulativno – če eden od njih ni izpolnjen, pristojnosti ni mogoče določiti na podlagi pravil, ki veljajo za potrošniške pogodbe.

- 31 V zvezi s prvim pogojem za uporabo člena 15(1) Uredbe št. 44/2001 je treba ugotoviti, čeprav besedilo tega člena ni povsem enako besedilu člena 13, prvi odstavek, Bruseljske konvencije, da se spremembe nanašajo na pogoje za uporabo, ki jih morajo izpolnjevati potrošniške pogodbe (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Pammer in Hotel Alpenhof, točka 59), in ne na opredelitev pojma „potrošnik“, tako da mora imeti ta pojem v Uredbi št. 44/2001 enako vsebino kot v Bruseljski konvenciji.
- 32 V zvezi s členom 13, prvi odstavek, Bruseljske konvencije je Sodišče že razsodilo, da iz besedila in namena te določbe izhaja, da se nanaša le na končnega potrošnika, ki je zasebnik in se ne ukvarja s poklicno ali pridobitno dejavnostjo (glej v tem smislu sodbe z dne 19. januarja 1993 v zadevi Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Recueil, str. I-139, točki 20 in 22; z dne 3. julija 1997 v zadevi Benincasa, C-269/95, str. I-3767, točka 15, in z dne 20. januarja 2005 v zadevi Gruber, C-464/01, ZOdl., str. I-439, točka 35, ter zgoraj navedeno sodbo Engler, točka 34).
- 33 Iz sodne prakse Sodišča izhaja tudi, da je namen posebne ureditve določb Bruseljske konvencije o pristojnosti za potrošniške pogodbe zagotoviti primerno varstvo potrošniku kot pogodbeni stranki, ki velja za gospodarsko šibkejšo in pravno manj izkušeno od sopogodbjenika, ki dejavnost opravlja poklicno ali pridobitno (glej zlasti zgoraj navedeni sodbi Gruber, točka 34, in Engler, točka 39). Ta namen kaže, da se posebna pravila o pristojnosti, ki jih Bruseljska konvencija za to določa, ne uporabljajo za osebe, ki do tega varstva niso upravičene (glej zgoraj navedeno sodbo Shearson Lehman Hutton, točka 19).
- 34 Na podlagi tega je Sodišče zaključilo, da posebna ureditev, ki jo določa navedena konvencija na področju varstva potrošnikov, velja samo za pogodbe, ki so sklenjene zunaj in neodvisno od kakršne koli poklicne ali pridobitne dejavnosti ali namena, z edinim ciljem, da se zadovoljijo potrebe zasebne potrošnje posameznika, medtem ko takšno varstvo ni upravičeno v primeru pogodbe, katere cilj je poklicna ali pridobitna dejavnost (glej zgoraj navedeno sodbo Gruber, točka 36, in v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Benincasa, točka 17).
- 35 Treba pa je ugotoviti, da v okoliščinah v zadevi v postopku v glavni stvari pogoj, da gre za potrošnika v smislu člena 15(1) Uredbe št. 44/2001, ni izpolnjen.
- 36 Ni namreč sporno, da avalist v zadevi v postopku v glavni stvari nastopa kot porok za obveznosti družbe, katere poslovodja je in v kateri ima večinski lastniški delež.
- 37 Tudi če je obveznost avalista abstraktna in torej neodvisna od obveznosti izdajatelja lastne menice, za katerega avalist prevzame poroštvo, pa vseeno, kot je navedla generalna pravobranilka v točki 33 sklepnih predlogov, za aval fizične osebe na lastni menici, ki je bila izdana za zavarovanje obveznosti gospodarske družbe, ni mogoče šteti, da je bil dan za namene zunaj in neodvisno od kakršne koli poklicne ali pridobitne dejavnosti ali namena, če je ta fizična oseba tesno poklicno ali pridobitno povezana s to družbo, na primer kot poslovodja ali večinski lastnik družbe.
- 38 Nikakor pa le okoliščina, da je avalist fizična oseba, ne zadostuje za ugotovitev, da je potrošnik v smislu člena 15(1) Uredbe št. 44/2001.
- 39 V teh okoliščinah ni treba preizkusiti, ali sta izpolnjena preostala pogoja za uporabo tega člena.
- 40 Na podlagi zgoraj navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 15(1) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da fizične osebe, ki je tesno poklicno ali pridobitno povezana z družbo, na primer kot poslovodja ali večinski lastnik družbe, ni mogoče šteti za potrošnika v smislu te določbe, če avalira lastno menico, ki je bila izdana zaradi zavarovanja obveznosti, ki jih ima ta družba na podlagi kreditne pogodbe. Zato te določbe ni mogoče uporabiti za določitev sodišča, ki je pristojno za odločitev o tožbi, s katero menični upnik, ki ima sedež v eni državi članici, pravice, ki izhajajo iz te lastne menice, ki ob podpisu ni bila popolna in jo je pozneje dopolnil menični upnik, uveljavlja proti avalistu, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici.

Drugo vprašanje

- 41 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali se za določitev sodišča, ki je pristojno za odločitev o tožbi, s katero menični upnik, ki ima sedež v eni državi članici, pravice, ki izhajajo iz lastne menice, ki ob podpisu ni bila popolna in jo je pozneje dopolnil menični upnik, uveljavlja proti avalistu, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici, uporabi člen 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001.
- 42 Najprej je treba ugotoviti, da predložitveno sodišče s tem vprašanjem sprašuje, prvič, ali je pravno razmerje med meničnim upnikom in avalistom zajeto s pojmom „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ iz člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001, in drugič, kakšna je vsebina pojma „v kraju izpolnitve zadevne obveznosti“ iz tega člena, če gre za lastno menico, ki ni bila popolna in je bila dopolnjena pozneje.
- 43 V zvezi s tem je treba spomniti, kot je navedeno že v točki 27 te sodbe, da ker je besedilo člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 popolnoma enako besedilu člena 5, točka 1, prvi stavek, Bruseljske konvencije, je treba prvi določbi priznati enak obseg, kot ga ima druga (glej v tem smislu sodbo z dne 23. aprila 2009 v zadevi Falco Privatstiftung in Rabitsch, C-533/07, ZOdl., str. I-3327, točki 48 in 56).
- 44 Zato je treba, da bi se v skladu s členom 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 določilo pristojno sodišče, še naprej upoštevati načela iz sodne prakse Sodišča v zvezi s členom 5, točka 1, Bruseljske konvencije (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Falco Privatstiftung in Rabitsch, točka 57).
- 45 Prvič, v zvezi z razlago pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 je treba ugotoviti, da se mora ta pojem, zato da se zagotovi njegova enotna uporaba v vseh državah članicah, razlagati samostojno, glede na sistematiko in cilje te uredbe. Zato ga ni mogoče razumeti tako, kot da vsebuje napotitev na kvalifikacijo, ki jo ima pravno razmerje, obravnavano pred nacionalnim sodiščem, v skladu z upoštevnim nacionalnim pravom (glej po analogiji zlasti sodbi z dne 17. junija 1992 v zadevi Handte, C-26/91, Recueil, str. I-3967, točka 10, in z dne 5. februarja 2004 v zadevi Frahuil, C-265/02, Recueil, str. I-1543, točka 22).
- 46 Čeprav člen 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 ne zahteva sklenitve pogodbe, pa ga je mogoče uporabiti le, če se da ugotoviti obstoj obveznosti, saj se sodna pristojnost v skladu s to določbo določi glede na kraj izpolnitve zadevne obveznosti. Tako pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu te določbe ni mogoče razumeti tako, da zajema tudi položaj, v katerem stranki druga do druge nimata nobene svobodno sprejete obveznosti (glej po analogiji sodbo z dne 17. septembra 2002 v zadevi Tacconi, C-334/00, Recueil, str. I-7357, točki 22 in 23, ter zgoraj navedeno sodbo Engler, točka 50).
- 47 Zato uporaba pravila o posebni pristojnosti v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji iz člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 predpostavlja, da obstaja pravna obveznost, ki jo je ena stranka v korist druge stranke svobodno sprejela in na kateri temelji tožba tožeče stranke (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Engler, točka 51).
- 48 V zvezi z obstojem take obveznosti v okoliščinah, kakršne so v zadevi v postopku v glavni stvari, je treba ugotoviti, kot navaja generalna pravobranilka v točki 45 sklepnih predlogov, da je v tem primeru avalist s podpisom na sprednji strani lastne menice pod navedbo „per aval“ prostovoljno sprejel vlogo poroka za obveznosti izdajatelja lastne menice. Njegova obveznost jamčenja za te obveznosti je bila tako z njegovim podpisom svobodno sprejeta v smislu te določbe.
- 49 Okoliščina, da je bila podpisana blanko menica, te ugotovitve ne more izpodbiti. Čeprav podpis sporazuma o izpolnitvi lastne menice sam po sebi ni povzročil nastanka avala, je treba namreč upoštevati, da je avalist s tem, da je podpisal tudi ta sporazum, svobodno sprejel pogoje glede tega, kako bo menični upnik izpolnil lastno menico z vpisom manjkajočih podatkov.

- 50 V zvezi s tem je treba poudariti, da vprašanje, ali je bil z vpisom manjkajočih podatkov na lastno menico ta sporazum kršen, ne spada v okvir razlage pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001, temveč je povezano s preveritvijo, ali je bil kraj izpolnitve, naveden na tej lastni menici, veljavno dogovorjen med strankama, tako da se to vprašanje predložitvenega sodišča nanaša na razlago pojma „kraj izpolnitve zadevne obveznosti“ v smislu te določbe, ki je obravnavan v točki 52 in naslednjih te sodbe.
- 51 Iz tega izhaja, da pravno razmerje med meničnim upnikom in avalistom lastne menice, ki ni bila popolna in je bila dopolnjena pozneje, spada v okvir pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ iz člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001.
- 52 Drugič, treba je pojasniti, kako je treba razlagati pojem „kraj izpolnitve zadevne obveznosti“ iz te določbe.
- 53 Predložitveno sodišče v zvezi s tem sprašuje zlasti, ali mora pri določitvi tega kraja upoštevati le navedbe na lastni menici ali tudi podatke v sporazumu o izpolnitvi lastne menice.
- 54 Treba je spomniti, prvič, da se pojem „obveznost“, naveden v členu 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001, nanaša na obveznost, ki izhaja iz pogodbe in katere neizpolnitev se navaja za utemeljitev tožbe (glej po analogiji zlasti sodbe z dne 6. oktobra 1976 v zadevi De Bloos, 14/76, Recueil, str. 1497, točka 13; z dne 15. januarja 1987 v zadevi Shenavai, 266/85, Recueil, str. 239, točka 9, in z dne 19. februarja 2002 v zadevi Besix, C-256/00, Recueil, str. I-1699, točka 44), in drugič, da se kraj izpolnitve zadevne obveznosti določi na podlagi prava, ki velja za navedeno obveznost v skladu s kolizijskimi pravili sodišča, pri katerem je bila vložena tožba (glej po analogiji zlasti sodbi z dne 6. oktobra 1976 v zadevi Industrie Tessili Italiana Como, 12/76, Recueil, str. 1473, točka 13, in z dne 28. septembra 1999 v zadevi GIE Groupe Concorde in drugi, C-440/97, Recueil, str. I-6307, točka 32, ter zgoraj navedeno sodbo Besix, točki 33 in 36).
- 55 Poleg tega je treba glede na pomen, ki ga ima običajno volja strank v nacionalnem pravu, ki ureja pogodbeno razmerja, ugotoviti, če upoštevni zakon pogodbenim strankam omogoča, da pod pogoji iz tega zakona določijo kraj izpolnitve obveznosti, da sporazum o določitvi kraja izpolnitve obveznosti zadostuje, da se na isti kraj veže pristojnost sodišča v smislu člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 (glej po analogiji sodbi z dne 17. januarja 1980 v zadevi Zelger, 56/79, Recueil, str. 89, točka 5, in z dne 20. februarja 1997 v zadevi MSG, C-106/95, Recueil, str. I-911, točka 30, ter zgoraj navedeno sodbo GIE Groupe Concorde in drugi, točka 28).
- 56 Vendar pa je treba ugotoviti, da stranke, čeprav lahko svobodno izbirajo kraj izpolnitve pogodbenih obveznosti, ne morejo samo zaradi določitve pristojnega sodišča določiti kraja izpolnitve, ki nima nobene dejanske zveze s pogodbenim razmerjem in kjer obveznosti, ki izhajajo iz tega razmerja, ne bi bilo mogoče izpolniti v skladu s pogodbenimi določili (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo MSG, točka 31).
- 57 V obravnavanem primeru mora predložitveno sodišče – če upoštevno pravo omogoča izbiro kraja izpolnitve obveznosti – glede na to, da je kraj izpolnitve obveznosti v zadevi v postopku v glavni stvari na lastni menici izrecno naveden, pri določitvi pristojnega sodišča v smislu člena 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 upoštevati ta kraj.
- 58 V teh okoliščinah je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da se člen 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 uporabi za določitev sodišča, ki je pristojno za odločitev o tožbi, s katero menični upnik, ki ima sedež v eni državi članici, pravice, ki izhajajo iz te lastne menice, ki ob podpisu ni bila popolna in jo je pozneje dopolnil menični upnik, uveljavlja proti avalistu, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici.

Stroški

- 59 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Člen 15(1) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da fizične osebe, ki je tesno poklicno ali pridobitno povezana s to družbo, na primer kot poslovodja ali večinski lastnik družbe, ni mogoče šteti za potrošnika v smislu te določbe, če avalira lastno menico, ki je bila izdana zaradi zavarovanja obveznosti, ki jih ima ta družba na podlagi kreditne pogodbe. Zato te določbe ni mogoče uporabiti za določitev sodišča, ki je pristojno za odločitev o tožbi, s katero menični upnik, ki ima sedež v eni državi članici, pravice, ki izhajajo iz te lastne menice, ki ob podpisu ni bila popolna in jo je pozneje dopolnil menični upnik, uveljavlja proti avalistu, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici.
2. Člen 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001 se uporabi za določitev sodišča, ki je pristojno za odločitev o tožbi, s katero menični upnik, ki ima sedež v eni državi članici, pravice, ki izhajajo iz te lastne menice, ki ob podpisu ni bila popolna in jo je pozneje dopolnil menični upnik, uveljavlja proti avalistu, ki ima stalno prebivališče v drugi državi članici.

Podpisi